

การย้ายถิ่นของชาวชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่เขตเทศบาลเมืองนครปฐม
หลังภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ

นายกิตติ วรกิจวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-347-049-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MIGRATION OF NORTHEAST PEASANTS TO NAKHON PATHOM MUNICIPALITY
AFTER THE ECONOMIC CRISIS

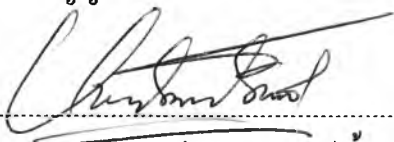
MR. KITTI VORAKITWAT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Sociology
Department of Sociology and Anthropology
Faculty of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2001
ISBN 974-347-049-2

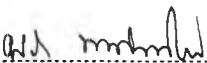
หัวข้อวิทยานิพนธ์   การย้ายถิ่นของชาวชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่เขตเทศบาลเมือง
นครปฐมหลังภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ
โดย   นายกิตติ วรกิจวัฒน์
สาขาวิชา   สังคมวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดี คณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์)

กิตติ วรรณวัฒน์: การย้ายถิ่นของชาวนบพภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่เขตเทศบาลเมืองนครปฐม
 หลังภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ(MIGRATION OF NORTHEAST PEASANTS TO
 NAKHONPATHOM MUNICIPALITY AFTER THE ECONOMIC CRISIS)
 อ.ที่ปรึกษา: ศาสตราจารย์ ดร. สุภางศ์ จันทวานิช : 84 หน้า. ISBN 974-347-049-2

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาเหตุ กระบวนการและผลกระทบของการย้ายถิ่นของชาวนบพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เข้าสู่เขตเทศบาลเมืองนครปฐมหลังภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย การสำรวจประชากรจำนวน 100 คน โดยแบ่งคำถามเป็น 3 ส่วนคือ ข้อมูลส่วนตัว เช่น อายุ เพศ การศึกษา ภูมิฐานะ อาชีพเดิม ส่วนที่สอง คือ สาเหตุที่ทำให้ย้ายถิ่นเข้ามาสู่เขตเทศบาลเมืองนครปฐม เช่น การไม่มีโรงงานหรือมีแหล่งอาชีพในท้องถิ่นเดิม ความแห้งแล้งตามธรรมชาติ การถูกชักจูงจากบุคคลที่รู้จักให้เกิดการย้ายถิ่น และส่วนที่สาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำรงชีวิตในเขตเทศบาลนครปฐม โดยคำถามทั้งหมดเป็นคำถามปลายเปิด หลังจากนั้นจึงคัดเลือกกรณีศึกษาด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ให้ครอบคลุมความหลากหลายทางอาชีพ เพื่อสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและแบบเจาะลึก จำนวน 10 คน โดยมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2543 ถึงกรกฎาคม 2543

ผลการศึกษาด้านสาเหตุการย้ายถิ่นพบว่า ประกอบด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจมีส่วนในการผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่น นอกจากนี้ ปัจจัยทางสังคม เช่น การที่พ่อแม่แยกทางกัน การติดหนี้การพนัน การหย่าร้าง รวมถึงค่านิยมในการไปทำงานในเมืองใหญ่ โดยผ่านเครือข่ายทางสังคม เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนหรือคนรู้จักในการให้คำแนะนำและบอกเล่าประสบการณ์ที่เคยได้รับมา ในด้านการศึกษาผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา และมีฐานะทางครอบครัวค่อนข้างยากจนในการที่จะต้องเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวจำนวนมาก ในด้านกระบวนการย้ายถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ย้ายถิ่นโดยมากจะมีประสบการณ์ในการย้ายถิ่นก่อนหน้าที่จะย้ายเข้ามาในเขตเทศบาลนครปฐม โดยย้ายไปยังตัวอำเภอ หรือจังหวัดใกล้เคียงกับภูมิลำเนาของตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่าทุกขั้นตอนของการย้ายถิ่นจะมีผู้ให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา สำหรับสภาพการดำรงชีวิตและผลกระทบของผู้ย้ายถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ย้ายถิ่นเมื่อย้ายเข้ามาแล้วจะประกอบอาชีพที่แตกต่างไปจากอาชีพเดิมของตน เช่น เก็บของเก่าขาย, พนักงานรับจ้าง, ขายไอศกรีม, เก็บสามล้อ ในส่วนของผลกระทบของภาวะวิกฤตเศรษฐกิจพบว่าถึงแม้ว่าก่อนหน้าเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจผู้ย้ายถิ่นย้ายถิ่นเข้าไปยังตัวอำเภอหรือจังหวัดใกล้เคียงและเป็นการย้ายถิ่นในระยะเวลาสั้นๆ โดยมีปัจจัยมาจากความแห้งแล้งตามธรรมชาติจนไม่สามารถทำที่ดินที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่วนการย้ายถิ่นที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลเมืองนครปฐมจะเป็นการย้ายถิ่นที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นระยะเวลานานและมีแนวโน้มถาวรมากขึ้นทำให้เกิดความหนาแน่นของคนที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และเกิดลักษณะอาชีพในรูปแบบใหม่

ภาควิชา	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	ลายมือชื่อนิสิต	กิตติ วรรณวัฒน์
สาขาวิชา	สังคมวิทยา.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา	สุภางศ์ จันทวานิช
ปีการศึกษา	2544.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	.....

418 11035 24 : MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD : MIGRATION/NORTHEAST PEASANTS/ECONOMIC CRISIS/MUNICIPALITY/NAKHONPATHOM

KITTI VORAKITWAT : MIGRATION OF NORTHEAST PEASANTS TO
NAKHONPATHOM MUNICIPALITY AFTER THE ECONOMIC CRISIS. THESIS.

ADVISOR : PROF. SUPANG CHANTAVANICH, Ph.D. 84 pp. ISBN 974-347-049-2.

This paper aims to study the causes, process and impact of migration of the northeast peasants to Nakhonpathom municipality after the economic crisis through an application of qualitative research. The study was based on the number of 100 respondents by using the questionnaires that comprised of 3 parts i.e.

personal data such as age , gender, education, domicile, occupation

causes of migration of the Northeast peasants to Nakhonpathom Municipality include lack of job opportunity in the Northeast occupation, draught and reason to migrate

living style of the residents of Nakhonpathom Municipality

The study was conducted by asking open-ended questions to the selected 10 respondents as case studies. They represent a variety of occupations. Data collection was carried out from May 2000 to July 2000.

The result indicated that causes of migration include economic and social factors for social factors, the problem ranged from broken home, debts arisen from gambling and divorce to the social value put on migrating for job opportunities in big city. This social value has been developed based on information provided through the social network of family members, relatives, friends and acquaintances. From an education perspective, the majority of migrants finished the primary education and are from poor and large families. Moreover, the respondents received support and assistance throughout the whole process of migration from their social networks. The study of migration process showed that most migrants had previous migration experience prior to migrating to Nakhonpathom Municipality such as moving to the town, district or neighboring areas. After migration to Nakhonpathom, occupations adopted include collecting used items for sales,wage labor, selling ice-cream, riding tricycle,etc. Therefore, the impact of economic crisis on migration was that the migration pattern became more longterm and more permanent. It also increased a number of homeless and new ways of earning.

Department Sociology and Anthropology

Field of Study Sociology

Academic year 2001

Student's signature Kitti Vorakitwat

Advisor's signature S. Chant

Co - advisor's signature _____

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนใคร่ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ศุภางค์ จันทวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาและ
ควบคุมการวิจัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ด้วย
ความเอาใจใส่เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการสอบวิทยา
นิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาแนะนำ
พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ สำหรับการเขียนวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้เขียนใคร่ขอบคุณ คุณปัญญา จันทโคต รองหัวหน้างานห้องสมุดโรงเรียน
เซนต์ดอมินิก ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ และได้พิมพ์ต้นฉบับให้ รวมถึง
ผู้ย้ายถิ่นต่างๆ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

กิตติ วรกิจวัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1	
บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา.....	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.4 การเลือกพื้นที่เพื่อศึกษา.....	3
1.5 ประชากรและกรณีศึกษาและวิธีการเก็บข้อมูล.....	3
1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	4
บทที่ 2	
แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 สาเหตุของการย้ายถิ่น	
2.1.1 แนวคิดปัจจัยดึงดูด – ผลักดัน.....	6
2.1.2 แนวคิดด้านคุณค่าและการคาดหวัง.....	6
2.2 กระบวนการย้ายถิ่น.....	8
2.3 ผลกระทบของการย้ายถิ่น.....	9
2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.4.1 ปัจจัยด้านสาเหตุและแรงจูงใจ.....	9
2.4.2 ปัจจัยด้านระยะทางและอายุ.....	10
2.4.3 ปัจจัยด้านอาชีพและรายได้	11
2.4.4 ปัจจัยด้านการปรับตัว การเลื่อนสถานภาพและผลกระทบ.....	12
2.5 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	15
บทที่ 3	
ผลการวิจัยจากข้อมูลเชิงปริมาณ	
3.1 ข้อมูลส่วนตัว.....	16
3.2 สาเหตุที่ทำให้ย้ายถิ่น.....	16

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่		
	3.3 สภาพการดำรงชีวิตในเขตเทศบาลนครปฐม.....	16
	3.4 สรุปภาพรวมของผู้ย้ายถิ่น.....	29
บทที่ 4		
	ผลการวิจัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพ	
บทที่ 5		
	การย้ายถิ่นของชาวนครภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่เทศบาลเมืองนครปฐมหลังภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ	
	5.1 บทวิเคราะห์การย้ายถิ่นจากภาพรวม.....	59
	5.2 บทวิเคราะห์การย้ายถิ่นจากกรณีศึกษา.....	61
บทที่ 6		
	สรุปผลการศึกษา อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
	6.1 สรุปผลการศึกษา.....	69
	6.2 การอภิปราย.....	70
	6.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษา.....	71
	6.2.2 ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการศึกษา.....	74
	6.3 ข้อเสนอแนะ.....	77
	รายการอ้างอิง.....	78
	ภาคผนวก.....	81
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	84

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	เพศของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม.....	17
2	อายุของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม.....	17
3	สถานภาพของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม.....	18
4	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครปฐม.....	18
5	รายได้ของผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครปฐม.....	19
6	ภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม.....	19
7	ระดับการศึกษาของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม.....	20
8	สาเหตุที่ทำให้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม.....	21
9	อาชีพของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลนครปฐม.....	22
10	สถานที่อยู่อาศัยของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลนครปฐม.....	22
11	การใช้น้ำประปาและไฟฟ้าของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลนครปฐม.....	23
12	สถานที่พบปะแลกเปลี่ยนข่าวสารในหมู่ผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลนครปฐม.....	23
13	การมีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีวิตของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลนครปฐม.....	24
14	การส่งเงินกลับไปยังครอบครัวเดิมของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลนครปฐม.....	24
15	ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาว่างกับอาชีพของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลนครปฐม.....	25
16	ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาว่างกับสาเหตุจากความแห้งแล้งตาม ธรรมชาติของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลนครปฐม.....	26
17	ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาว่างกับสาเหตุจากการว่างงานของ ผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลนครปฐม.....	26
18	สาเหตุจากรายได้ในพื้นที่เดิมของผู้ย้ายถิ่นในเขตเทศบาลนครปฐม.....	27